

Nr 95.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol; given Stockholms slott den 12 februari 1937.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254)
om arbetsdomstol.

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 22 juni 1928 om arbetsdomstol skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Ordföranden och — — — förbundna avtalsfrågor.

För vardera ledamoten förordnar Konungen två ersättare, som uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att tjänstgöra, inträda båda de för den sistnämnde förordnade ersättarna, och uppehålles ordförandeskapet av den, som med hänsyn till förordnandet är den äldste av dem.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 5 februari 1937.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, MÖLLER, LEVINSON,
ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FÖRSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför
chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Fråga har väckts om *ändring av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om
arbetsdomstol*. Jag anhåller nu att få anmäla detta ärende.

Ändringar i lagen hava ifrågasatts *dels* beträffande antalet ersättare för
av Kungl. Maj:t utan förslag förordnade ledamöter, *dels ock* angående ord-
förandeskapet i domstolen vid förfall för ordföranden och vice ordföranden.

Gällande bestämmelser.

Den för upptagande och avgörande av mål rörande kollektivavtal inrättade
arbetsdomstolen skall enligt 2 § bestå av ordförande och sex ledamöter.

I 3 § föreskrives, att ordföranden och två ledamöter skola förordnas av
Konungen för viss tid bland personer, som icke kunna anses företräda arbets-
givar- eller arbetarintressen. Ordföranden och en av ledamöterna, vilken skall
förordnas att vara vice ordförande, skola vara lagkunniga och i domarvärv
erfarna. Den andre ledamoten skall äga särskild insikt och erfarenhet i arbets-
förhållanden och därmed förbundna avtalsfrågor. För vardera ledamoten
skall Konungen förordna en ersättare, som uppfyller de för ledamoten stad-
gade behörighetsvillkoren. Om både ordföranden och vice ordföranden äro
hindrade att tjänstgöra, skall ordet föras av den andre ledamoten, om han är
lagkunnig, men eljest av ersättaren för den ledamot, som förordnats att vara
vice ordförande.

Beträffande arbetsdomstolens övriga fyra ledamöter föreskrives i 4 §, att
de skola förordnas av Konungen för två år i sänder, två efter förslag av svenska
arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd och två efter förslag av landsorgani-
sationen i Sverige. För vardera sidan skola enligt samma regler förordnas
fyra ersättare.

Enligt 10 § är arbetsdomstolen domför med ordförande och fyra ledamöter.
Av ledamöter, som avses i 4 §, skola lika många närvara för vardera sidan.

Slutligen må nämnas, att, om ledamot vid något rättegångstillfälle skulle
utebli eller finnas vara av jäv hindrad att tjänstgöra och ersättare ej kan
tillkallas, ordföranden enligt 7 § äger kalla annan lämplig person i stället.

Förarbetena till lagen.

Särskilda av Kungl. Maj:t den 30 december 1926 förordnade *sakkunniga* anförde beträffande av dem framlagt utkast till lag om arbetsdomstolar — i vilket föreslogs inrättande av såväl lokala arbetsdomstolar som en central arbetsdomstol — bland annat:

Beträffande den centrala arbetsdomstolen torde det vara lämpligt, att Kungl. Maj:t tillkallar ordförande och två ledamöter. En av de sistnämnda bör liksom ordföranden vara lagkunnig och erfaren i domarvärv. Han bör förordnas att vara vice ordförande. I fråga om den andre av omförmälda ledamöter har föreskrivits, att han skall äga särskild insikt och erfarenhet beträffande arbets- och avtalsförhållanden. För ledamöterna böra förordnas två ersättare, av vilka den ene skall vara lagkunnig och erfaren i domarvärv samt den andre äga särskild insikt och erfarenhet inom område, som nyss berörts. Såväl ordföranden som ledamöterna och ersättarna böra utses bland personer, som ej företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen.

Därest såväl ordföranden som vice ordföranden äro förhindrade att taga del i domstolens förhandlingar, skall den, som utsetts till lagfaren ersättare, tjänstgöra såsom ordförande.

Vid framläggandet av förslag till lag om arbetsdomstol för 1928 års riksdag (proposition nr 39) föreslog föredragande *departementschefen, statsrådet Pettersson*, den lydelse av 3 §, som gällande lag innehåller. Departementschefen ingick därvid icke närmare på de spörsmål, som nu ifrågasatta ändringar avse. I förevarande sammanhang må emellertid omnämnas, att departementschefen bland annat yttrade, att det vore nödvändigt, att ordföranden i arbetsdomstolen och ersättare för honom ägde noggrann kännedom om gällande processuella regler och genom domstolsarbete förskaffat sig rutin i därmed förenade göromål. Den muntliga handläggningen av mål, varom fråga vore, torde ställa stora anspråk på ordförandens förmåga. Det borde även bemärkas, att domstolen enligt förslaget vore enda instans för prövning av dylika mål och att dess avgöranden kunde erhålla en mycket stor räckvidd. Under dylika förhållanden syntes det nödvändigt, att nämnda personer icke blott vore lagfarna utan även hade förvärvat grundlig erfarenhet såsom domare.

Propositionens lagförslag antogs, såvitt nu är i fråga, utan ändring av riksdagen.

Arbetsdomstolens framställning den 9 januari 1937.

I skrivelse den 9 januari 1937 har arbetsdomstolen gjort framställning om lagändringar i de hänseenden, som inledningsvis berörts.

Beträffande *antalet ersättare för av Kungl. Maj:t utan förslag förordnade ledamöter* anför arbetsdomstolen efter att hava redogjort för gällande bestämmelser rörande ersättare för arbetsdomstolens ledamöter:

Motiven till lagstiftningen innehålla icke någon uppgift om anledningen, varför de utan förslag utsedda ledamöterna endast hava en ersättare var, under det att för de efter förslag utsedda ledamöterna skall finnas dubbla

antalet ersättare. Antagligen har man utgått från att de efter förslag utsedda ledamöterna ävensom deras ersättare skulle i högre grad än de utan förslag utsedda ledamöterna och deras ersättare hava svårigheter att med hänsyn till yrkesverksamhet och andra uppdrag stå till förfogande för tjänstgöring i domstolen.

Även om det sist anförda är fullt riktigt, så hava emellertid under domstolens nu åttaåriga verksamhet åtskilliga olägenheter visat sig vara förenade med den nuvarande ordningen, att endast en ersättare finnes för var och en av de utan förslag utsedda ledamöterna. Det händer icke sällan, framför allt under somrarna, att både ledamot och ersättare äro förhindrade tjänstgöra i domstolen, och domstolen har då nödgats fungera med icke fulltalig sammansättning. Visserligen är domstolen ändock domför, men erfarenheten visar, att den fulltaliga sammansättningen sakligt sett är så betydelsefull, att dylika undantag om möjligt böra undvikas.

De med det nuvarande systemet förenade olägenheterna framträdde särskilt starkt under den numera avlidne vice ordförandens, rådmannen F. A. Linds, mer än årslånga sjukdom 1935—1936. Vice ordförandens ersättare är indirekt ersättare också för ordföranden, i det att han inträder även i de fall då ordföranden är borta och således vice ordföranden tjänstgör såsom ordförande. Om både ordföranden och vice ordföranden hava förfall, skall med domstolens nuvarande sammansättning den senares ersättare tjänstgöra såsom ordförande. När under rådmannen Linds sjukdom ordföranden behövde vara ledig, inträdde sålunda vice ordförandens ersättare såsom ordförande, men eftersom endast en ersättare fanns, kom då vice ordförandens plats att stå obesatt. Ett sådant försvagande av det lagkunniga elementet i domstolen måste betecknas såsom mindre tillfredsställande.

Det kan tilläggas, att bestämmelsen i 7 §, som ger ordföranden rätt att inkalla lämplig person såsom ersättare, icke undanröjer de nu angivna olägenheterna, enär bestämmelsen endast syftar på tillfälliga och oförutsedda förfall men däremot icke på hinder, som sträcka sig över längre tid.

På grund av det anförda ifrågasätter arbetsdomstolen, huruvida icke en lagändring är påkallad, som tillförsäkrar domstolen två av Kungl. Maj:ts utsedda ersättare för var och en av de utan förslag förordnade ledamöterna.

I fråga om *ordförandeskapet i domstolen vid förfall för ordföranden och vice ordföranden* anføres i förberörda skrivelse, att arbetsdomstolen ville till behandling upptaga ifrågavarande spørsmål, vilket — ehuru det icke för närvarande ägde aktualitet — dock syntes värt att lösas, om 3 § i lagen ändock skulle undergå ändring.

Efter att hava erinrat om att, därest både ordföranden och vice ordföranden äro hindrade att tjänstgöra, ordet enligt gällande lag skall föras av den andre (utan förslag utsedde) ledamoten, om han är lagkunnig, men eljest av ersättaren för vice ordföranden, anför arbetsdomstolen:

Med den erfarenhet, som numera vunnits, framstår det såsom mindre lämpligt, om ordförandeskapet skulle komma att eventuellt övertagas av den andre ledamoten. Själva processordningen vid arbetsdomstolen, grundad på muntlighet och omedelbarhet, förutsätter stor erfarenhet och lång rutin som aktiv domare. Men ordföranden har ju icke blott att föra ordet — såsom lagtexten något oegentligt uttrycker hans funktion. Han skall jämväl förbereda målen, uppsätta domarna och övervaka expeditionsarbetet, allt arbeten av ren domar-

karaktär och tillika av den omfattning, att ordförandeposten icke långt efter lagens tillkomst gjordes till en heltidstjänst. Man torde icke behöva räkna med det fallet att den andre utan förslag utsedde ledamoten är en aktiv domare. Däremot kan det naturligen tänkas, att på denna plats förordnas en person med administrativ eller praktisk erfarenhet, som ursprungligen börjat sin bana med en juridisk examen och sålunda är »lagkunnig». Med hänsyn till vad ovan anförts skulle det icke vara för domstolens arbete lämpligt och säkerligen även för honom själv ytterst besvärande, om han i den nu åsyftade situationen nödgades inträda i ordförandens alla funktioner.

Arbetsdomstolen föreslår härutinnan följande bestämmelse:

Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att tjänstgöra, inträda båda de för den sistnämnde förordnade ersättarna, och uppehållas ordförandeskapet av den, som med hänsyn till förordnandet är den äldste av dem.

Departementschefen.

Av vad arbetsdomstolen anført framgår, att under domstolens hittillsvarande verksamhet åtskilliga olägenheter visat sig vara förenade därmed, att enligt gällande lag endast en ersättare finnes utsedd för var och en av de utan förslag förordnade ledamöterna. Bland annat har denna omständighet medfört, att domstolen vid åtskilliga tillfällen nödgats fungera med icke fulltalig sammansättning. Till undanröjande av sålunda förekommande olägenheter bör enligt min mening, i enlighet med domstolens förslag, vidtagas sådan ändring av 3 § i lagen om arbetsdomstol, att för vardera ledamoten två ersättare skola förordnas, vilka uppfylla de för ledamot stadgade behörighetsvillkoren.

Ändring har vidare ifrågasatts beträffande den bestämmelse i 3 §, att vid förfall för såväl ordföranden som vice ordföranden ordet i första hand skall föras av den andre utan förslag förordnade ledamoten — under förutsättning att han är lagkunnig. De skäl, som arbetsdomstolen till stöd härför anført, finner jag övertygande. Jag föreslår därför, att i 3 § den bestämmelsen införas, att, om både ordföranden och vice ordföranden äro hindrade att tjänstgöra, båda de för den sistnämnde förordnade ersättarna skola inträda, därvid ordförandeskapet skall uppehållas av den, som med hänsyn till förordnandet är den äldste av dem.

Förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen om arbetsdomstol i överensstämmelse med vad i det föregående anförts har utarbetats inom socialdepartementet.

Den föreslagna lagen synes lämpligen böra träda i kraft dagen efter den, då lagen utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan
bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

R. Vinell.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
11 februari 1937.*

N ä r v a r a n d e:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 5 februari 1937, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av t. f. byråchefen för lagärenden i socialdepartementet hovrättsassessorn Sven Björkholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 12 februari 1937.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 11 februari 1937 avgivna utlåtande över det den 5 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 22 juni 1928 (nr 254) om arbetsdomstol och hemställen, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Wirseen.